

အထင်ကရ မြန်မာ့နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ

သန်းဝင်းလှိုင်

Famous Political Leaders
in BURMA
Than Win Hlaing

အမှာစာ

လွန်ခဲ့သော နှစ် ၃၀ ကျော်ကပင် မြန်မာ့သမိုင်းကို လေ့လာရာမှ ကျွန်တော့်တွင် ဆန္ဒသုံးမျိုး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဆန္ဒ သုံးမျိုးအနက် ပထမဆန္ဒမှာ မြန်မာ့သမိုင်း လေ့လာနေသော လူငယ်များအတွက် မြန်မာ့သမိုင်းစဉ် ခေတ် အဆက်ဆက် ကာလများအတွင်း ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ပွားခဲ့သော အရေးကြီး သည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်စဉ် အဖြစ်အပျက်များနှင့် အကြောင်းအရာများကို အလွယ် တကူ ရှာဖွေနိုင်ရန် မြန်မာ့ရက်စဉ်သမိုင်းကို ရေးသားပြုစုရန် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် "၂၀ ရာစုမြန်မာ့သမိုင်းကို ပြောပြနေသောနေ့.ရက်များ" (၁၉၀၀ မှ ၁၉၉၉ အထိ) ကို ရေးသားထုတ်ဝေပြီး ဖြစ်သော်လည်း "၁၉ ရာစုမြန်မာ့သမိုင်းကို ပြောပြနေသောနေ့.ရက်များ" (၁၈၀၀ မှ ၁၈၉၉ အထိ) စာမူကို ပြုစုပြီးသော်လည်း ယနေ့တိုင် အကြောင်းအမျိုးမျိုး ကြောင့် မထုတ်ဝေနိုင်သေးပေ။ ဆက်လက်၍ "၁၈ ရာစုမြန်မာ့သမိုင်းကို ပြောပြနေသောနေ့.ရက်များ" ကို ပြုစုရန် ကြိုးစားလျက် ရှိပါသည်။ ဒုတိယ ဆန္ဒမှာ အချိန်ရလျှင် မြန်မာ့သမိုင်း သုတေသီတို့အတွက် 'အနှစ်ချုပ် မြန်မာ့သမိုင်းအဘိဓာန်'ကို ပြုစုရန်ဖြစ်ပါသည်။ 'အနှစ်ချုပ် မြန်မာ့သမိုင်း အဘိဓာန်' (ပထမတွဲ၊ ဒုတိယတွဲ) ကို ပညာရွှေတောင် စာပေတိုက်မှ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သော်လည်း စိတ်တိုင်းမကျသေးဘဲ ပိုမိုပြည့်စုံသော သမိုင်း အဘိဓာန်တစ်အုပ် ပြုစုရန် ကြိုးပမ်းလျက် ရှိပါသည်။

တတိယ ဆန္ဒမှာ အချိန်ရလျှင် မြန်မာ့ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှု သမိုင်း၌ တစ်ချိန်က ထင်ရှားခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ အချို့လူငယ်များသည် နာမည်ပင် မကြားသိတော့ဘဲ မေ့လျော့နေသော အမေခံ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များ အများအပြား ရှိနေပါသည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို လက်လှမ်း မီသရွေ့ လေ့လာတင်ပြရန် ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ သမိုင်း စာအုပ်များကို သမိုင်းသုတေသီ ပုဂ္ဂိုလ်အချို့ ရေးသား ထုတ်ဝေထားပြီး ဖြစ်သော်လည်း ကျန်ရှိနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့နှင့် သမိုင်း အဖြစ်အပျက် ကွဲလွဲ နေမှုများကို ထပ်မံ ရှာဖွေ တွေ့ရှိခဲ့သော အချက်အလက် ဖြစ်စဉ်အသစ် အထောက်အထားအသစ်များဖြင့် ဖြည့်စွက်၍ 'အထင်ကရ မြန်မာ့နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များ' စာအုပ်ကို ရေးသားပြုစုလိုက်ပါသည်။ ကျန်ရှိနေသော နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များကိုလည်း ဆက်လက် ကြိုးပမ်း ပြုစုသွားမည် ဖြစ်ကြောင်း အသိပေးအပ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်သည် မိမိ၏ ယုံကြည်ချက်၊ ခံယူချက် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ကွဲပြားစေကာမူ မြန်မာ့ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှု သမိုင်း၌ ကိုယ်ကျိုးစွန့် အနစ်နာခံသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို စိစစ်ရွေးချယ်ကာ လက်လှမ်းမီသရွေ့ လေ့လာမိခဲ့သမျှ အချက်အလက်များဖြင့် ရေးသားပြုစု ခဲ့ရာ လိုအပ်ချက်များ ချွတ်ယွင်းချက်များ ရှိမည်မှာ မလွဲ ဖြစ်ပါသည်။ ပမာဒ လေခ ခေါ် မေ့မှား ရေးမိသော အရေးအသား အမှားအယွင်း အကျ အပေါက်များ ရှိပါက ကျွန်တော်၏ တာဝန်သာ ဖြစ်ပြီး အပြုသဘော ဝေဖန် ချက်များကို အစဉ်အမြဲ ကြိုဆိုလျက် မှားယွင်းမှုများကို ထောက်ပြ ဝေဖန် ပေးပါရန် လေးစားစွာ မေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။

အားလုံးကို ကျေးဇူးတင်စွာဖြင့်
သန်းဝင်းလှိုင်

၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်၊ သောကြာနေ့။

ခေတ္တ ထိုင်နိုင်ငံ၊ မဲဆောက်မြို့။

ဝါအရင့်ဆုံး နိုင်ငံရေးသမားကြီး ဘကြီးဘဘေ

ဘကြီး ဘဘေ (ခေါ်) ဦးဘဘေသည် ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့

အောင်သည်မှစ၍ နိုင်ငံရေး စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ သူသည် ဝိုင်အမ် ဘီအေ အသင်း၊ သူရိယ သတင်းစာတို့ကို စတင်တည်ထောင်၍ ကိုလိုနီခေတ် တွင် လူထုအား နိုင်ငံရေးမျက်စိ ဖွင့်ပေးခဲ့သော ဝါရင့် နိုင်ငံရေးသမား ဖြစ်သည်။ သူ၏ ဝါဒမှာ ဒီမိုကရေစီဝါဒ ဖြစ်သည်။ မဇ္ဈိမ ပဋိပဒါ လမ်းစဉ် ဖြစ်သည်။ ဦးဘဘေသည် ပြည်သူ့ပိုင်လုပ်သော စနစ်ကို မကြိုက်နှစ်သက်ပေ။ ပြည်သူ့ပိုင် လုပ်ငန်းသည် ပြည်သူ့လက်မှ အလုပ်ကို အစိုးရက လုယူခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ချီယူထားသည်။ ထိုနည်းတူစွာ သမဝါယမ စနစ်နှင့် ဖက်ဆစ်စနစ်မှာလည်း လူထု ကို ကောင်းကျိုးမပေးဘဲ လူတစ်စုသာ အကျိုးများစေသည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထို့ပြင် လုပ်ခစား လုပ်ကိုင်သူတို့ ဝင်ငွေနှင့် ထွက်ငွေ မျှတအောင် ဖန်တီးမပေးနိုင်ပါက တစ်နေ့ တိုင်းပြည် အကျပ်တွေ့မည်ဟု ကြိုတင် နိမိတ်ဖတ်ခဲ့သည်။

ဘကြီး ဘဘေ (ခေါ်) ဦးဘဘေကို ၁၈၈၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၆ ရက်

တနင်္လာနေ့တွင် သာယာဝတီခရိုင်၊ ကြို့ပင်ကောက်မြို့၌ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ မိဘ များမှာ အဖ မြေပိုင်ရှင် ကုန်သည် ဦးအို၊ အမိ ဒေါ်မင်တို့ ဖြစ်ပြီး အထွေးဆုံးသား ဖြစ်သည်။ ဖခင်မှာ ကြို့ပင်ကောက် မြို့နယ်စပယ်လူကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ငယ်စဉ်က ကြို့ပင်ကောက်မြို့ အာစီအမ် သာသနာပြုကျောင်း၊ ရန်ကုန် အစိုးရ ဟိုက်စကူးကျောင်းနှင့် ရန်ကုန်ကောလိပ်တို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ အသက် ၁၉ နှစ်တွင် ဘင်္ဂလား အင်းထရင့် စာမေးပွဲကို စကောလားရှစ်ဖြင့် အောင်မြင်သည်။ ၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်ကောလိပ် အက်ဖီအေတန်း (ဒုတိယ နှစ်) ကို စကောလားရှစ်ဖြင့် အောင်မြင်၍ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ဘီအေ (ဝိဇ္ဇာ) ဘွဲ့ ရရှိခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရန်ကုန်ကောလိပ်တွင် ဥပဒေပညာ ဆက်လက် သင်ယူ သည်။

၁၉၀၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်ကောလိပ်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ

အသင်း တည်ထောင်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ၁၉၀၆ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ဦးဘဘေသည် သူငယ်ချင်းများ ဖြစ်ကြသော ကိုဘရင် (ဒေါက်တာဘရင်)၊ ကိုမောင်ကြီး (ဆာမောင်ကြီး) တို့နှင့်အတူ ဝိုင်အမ်ဘီအေ Y.M.B.A ခေါ် 'ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယူဝ' အသင်းကို စတင် တည်ထောင် ခဲ့သည်။ အသင်းကို စတင် တည်ထောင်စဉ်က ကိုမောင်ကြီး၏ နေအိမ် (အမှတ် ၈၆၊ ၂၈လမ်း၊ ပန်းဘဲတန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်) တွင် ကျောင်းသား ၂၀ ခန့်ဖြင့် စတင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ဝိုင်အမ်ဘီအေ တည်ထောင်ခြင်းမှာ စွန့် စားခန်းကြီး တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ဝိုင်အမ်ဘီအေကို တည်ထောင်ခဲ့သော

ကိုဘဝော၊ ကိုမောင်ကြီး၊ ကိုဘရင်တို့ကို အာဏာပိုင်တို့က 'ထောင်စာလေးတွေ' ဟု ပြောခဲ့ကြသည်။ ဦးဘဘေသည် ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းတွင် အသင်း၏ အကျိုးဆောင်၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ၊ အမှုဆောင်လူကြီး စသည့် တာဝန်များကို ထမ်းရွက်ခဲ့သည်။

ထို့နောက် ၁၉၁၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၄ ရက် အင်္ဂါနေ့တွင် ဦးဘဘေသည် ဦးလှဖေ (နောင် မြင်းခြံ ချည်မျှင်အထည်စက် တည်ထောင်သူ) နှင့်အတူ သူရိယ သတင်းစာကို စတင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ဦးဘဘေသည် ဆေးမင်းကြီး ရုံး၌ အလုပ်လုပ်နေစဉ် မျက်နှာဖြူများနှင့် မသင့်တင့်၍ အလုပ်မှ ထွက်ခဲ့ပြီး နောက် သတင်းစာထုတ်ရန် စိတ်ကူးရှိခဲ့ရာ စိန်ပေါလ်ကျောင်းတွင် ကျောင်းဆရာ အတူလုပ်ခဲ့ဖူးသော ဦးလှဖေနှင့် တွေ့ဆုံရာမှ သတင်းစာထုတ်ရန် အကြံရခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ဦးလှဖေသည် ဦးမေအောင်၏ The Burman အင်္ဂလိပ် သတင်းစာ၌ အယ်ဒီတာ လုပ်ခဲ့ဖူးသည့်အတွက် အတွေ့အကြုံရှိသူ ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် နှစ်ဦးပေါင်းမှ ငွေ ၅၀ သာ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ကြီးမကျွံ ပုံနှိပ်တိုက်တွင် 'သူရိယ သတင်းစာ ထုတ်တော့မည်။ ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေးပါ မကျန် မိမိတို့ သန်ရာကို ဖတ်ရတော့မည်'ဟု ကြော်ငြာရိုက်နှိပ်၍ ခင်မင်ရာ မိတ်ဆွေများကို သတင်းစာဖိုး တစ်နှစ်စာအတွက် ၁၅ ကျပ်စီ ကောက်ခံရာ ငွေ ၅၀၀၀ ကျော် ရခဲ့သည်။ ထိုငွေဖြင့် သူရိယ သတင်းစာကို စတင်မွေးဖွားလိုက်လေသည်။ ဦးဘဘေသည် သူရိယ သတင်းစာ၏ အယ်ဒီတာအပြင် နတ်ကြီးသုံးပါး စကားပြောခန်းကို အပတ်စဉ် ရေး၍ 'နတ်ကြီးဘဘေ' အဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် The Burma Observer သတင်းစာကိုလည်း သူရိယ သတင်းစာတိုက်မှပင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ သံတော်ဆင့် ဦးသိမ်းမောင်၊ ဟံသာဝတီ ဦးစိန်၊ ထွန်းနေ့စဉ် ဦးထွန်းဖေ၊ သမာဓိ အမ်ဘိုးချိန်၊ ဦးဘသန်း (ယူပီအိုင်) နှင့် ဇေန တို့သည် သူရိယတိုက်မှ မွေးထုတ်ပေးလိုက်သော သတင်းစာဆရာများပင် ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ဦးဘဘေသည် ဒေါ်ဖွားမျှင်နှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြား၍ သားနှစ်ယောက် ထွန်းကားခဲ့သည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရ အိန္ဒိယ နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးမွန်တော့ဂျ (Edwin Montagu ၁၈၇၉-၁၉၂၄)က ဗြိတိသျှ ပါလီမန် အောက်လွှတ်တော်၌ မြန်မာပြည် အပါအဝင် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ဗြိတိသျှ အင်ပါယာ အတွင်းမှ တဖြည်းဖြည်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပေးမည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မွန်တော့ဂျ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲသော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို စွဲစမ်းရန် အတွက် ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ကြသော ဦးဘဘေ၊ ဦးဘဖေ၊ ဦးမေအောင်၊ ဦးစု တို့အား ၁၉၁၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ကလကတ္တားမြို့သို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၁၈ ဇွန်လတွင် မွန်တော့ဂျမ်း စဖို့ဒ် စီမံကိန်းအရ အိန္ဒိယကို ဒိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေး ပေးသောအခါ မြန်မာကို

ချိန်ထားသည့် အစီရင်ခံစာ ထွက်ပေါ်လာသည်။ ယင်းနောက် ၁၉၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၈ တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံ ဒုတိယ ဘုရင်ခံအဖြစ် ဆာ ရယ်ဂျိနယ်ကရက်ဒေါက်အား ခန့်အပ်ပြီးနောက် ၁၉၁၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၇ ရက်တွင် မြန်မာပြည် အုပ်ချုပ်ရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲ စီမံကိန်း (Craddock Scheme) ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းချုပ်၌ အထူး အစည်းအဝေး ကျင်းပ

ပြီး ကရက်ဒေါက်စီမံကိန်းကို တိုက်ဖျက်၍ မြန်မာပြည်သူတို့ လိုလားသော အုပ်ချုပ်ရေး တောင်းဆိုရန်အတွက် ဝိုင်အမ်ဘီအေ ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ကြ သော ဦးဘဘေ (သုရိယ)၊ ဦးပု (ဝတ်လုံတော်ရ-ရွှေကျင်)၊ ဦးထွန်းရှိန် (ကျောင်း အုပ်ကြီး၊ မန္တလေး)၊ 'ဘေ၊ ပု၊ ရှိန်' တို့ကို ရွေးချယ်၍ ၁၉၁၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၇ ရက်တွင် အဂလန်သို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ဗြိတိသျှ အစိုးရက ဖိတ်၍ သွားသောအဖွဲ့ မဟုတ်ဘဲ ကိုယ့်အစီအစဉ်ဖြင့်ကိုယ် အရေး ဆိုရန် သွားသောအဖွဲ့ဖြစ်၍ ပထမတွင် လက်ခံ တွေ့ဆုံမည့်သူပင် မရှိချေ။ ထို့နောက် ဘေ၊ ပု၊ ရှိန် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ၁၉၁၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဆိုင်ရာ အတွင်းဝန် မှန်တေဂူနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး မြန်မာတို့ ရေးဆွဲထားသော မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး ပြုပြင်ရေး စီမံကိန်းကို ဗြိတိသျှ အစိုးရထံ တင်ပြနိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် အိန္ဒိယပြည်နယ်ကြီးများနှင့် တန်းတူထား၍ မြန်မာနိုင်ငံကို ဒိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေး တိုးပေးမည့်ကတိကို မရခဲ့ချေ။ ဗြိတိသျှ အစိုးရ၏ နောက်ဆုံးအဖြေမှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သီးခြား စဉ်းစားပေးမည်ဟု သာ ဖြစ်သည်။ ဘေ၊ ပု၊ ရှိန် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် မူလ ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်သော ဒိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေး တိုးပေးရေးကိစ္စ မအောင်မြင်ခဲ့သော်လည်း ရွှေတိဂုံ ဘုရားကုန်းတော် အနောက်ဘက်ခြမ်းတွင် တပ်စွဲထားသော အဂလိပ်တပ်သား များ ရုပ်သိမ်းပေးရန် သဘောတူခဲ့မှုနှင့် ပထမ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက မြန်မာနိုင်ငံ ထွက် ဆန်များ ရောင်းရသည့် အမြတ်ငွေ ကျပ် ၉ ကုဋေကို အိန္ဒိယ အစိုးရထံမှ ပြန်လည် ရရှိခဲ့သည်။ ဘေ၊ ပု၊ ရှိန် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ ခရီးစဉ်သည် ကိုလိုနီခေတ် အဖိနှိပ်ခံဘဝ ကျရောက်နေသော မြန်မာ ပြည်သူလူထုအား နိုင်ငံရေး အသိတရား နိုးကြားစေရန် တပ်လှန်နှိုးဆော်မှု ဖြစ်ခဲ့သည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၊ မေလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းနှင့် နိုင်ငံလုံး

ဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံအား ဒိုင်အာခီ (ခေါ်) ပူးတွဲတာဝန်ခံ အုပ်ချုပ်ရေး ရရှိအောင် တောင်းဆိုရန် ဦးဘဘေနှင့်အတူ ဦးပုနှင့် ဝတ်လုံတော်ရ ဦးသိမ်းမောင် (ဘေ၊ ပု၊ မောင်) ပါဝင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို ဒုတိယအကြိမ် အဂလန်သို့ စေလွှတ်ခဲ့ပြန်သည်။ ဘေ၊ ပု၊ မောင် ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့သည် မစ္စတာမှန်တေဂူကို မြန်မာပြည်မှ ပေးပို့လိုက်သော စာတမ်းကို တင်သွင်း၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံထက် မနိမ့်ကျသော အဆင့်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအား ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးပေးရန် တင်ပြနိုင်ခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့က အိန္ဒိယနှင့်တန်းတူ အုပ်ချုပ် ရေး ပေးမည်ဟု ကတိပေးခဲ့သည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လတွင် ဂျီစီဘီအေ အတွင်း၌ ဦးဘဘေ ဦးဆောင်

သော ၂၁ ဦး ဂိုဏ်းသားတို့သည် ခိုင်အာခီစနစ်ကို လက်မခံဟု ဆုံးဖြတ်ချက် ချခဲ့သော ဂျီစီဘီအေ အသင်းသားများ၏ ဆန္ဒကို ဖိလာပြု၍ ဂျီစီဘီအေမှ ခွဲထွက် ၍ သီးခြား ဂိုဏ်းထောင်ခဲ့သည်။ ထိုဂိုဏ်းသားများကို ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့သားများက 'ခိုင်သမား' ဟူ၍ ရုတ်ချ ကဲ့ရဲ့ကြသည်။ ဦးဘဘေအဖွဲ့ကမူ ယင်းတို့အဖွဲ့အား ၂၁ ဦးအဖွဲ့(ခေါ်) ပြည်သူ့ပြည်သား ပါတီဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့ချုပ်ကြီးသည် ဦးဘဘေ ဦးစီးသော ၂၁ ဦး ဂျီစီဘီအေနှင့် ဦးချစ်လှိုင်၊ သာယာဝတီ ဦးပု၊ ဦးထွန်းအောင်ကျော်တို့ ကြီးမှူးသည့် 'လှိုင်၊ ပု၊ ကျော်' ဂျီစီဘီအေ (ဝံသာနု ဂျီစီဘီအေ) ဟူ၍ နှစ်ဂိုဏ်း ကွဲသွားလေသည်။ ထို့နောက် ၁၉၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ခိုင်အာခီ ဥပဒေပြု ကောင်စီ၏ ပထမဆုံး ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပရာ ဦးဘဘေ၏ ပြည်သူ့ပြည်သား ပါတီနှင့် ဆာဂျေအေ မောင်ကြီး (၁၈၇၂-၁၉၅၅) ၏ ပရိုဂရက်ဆစ် (Progressive) ခေါ် ရွှေတောင်ကြားပါတီက ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်၍ ရာထူးယူခဲ့ကြသည်။ ၁၉၂၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂ ရက်နေ့တွင် ခိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေး စတင်ခဲ့သည်။ ဦးဘဘေ၏ ၂၁ ဦး အဖွဲ့သည် ခိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေးကို လက်ခံခြင်းမှာ နယ်ချဲ့ အစိုးရကို လွှတ်တော်၌ ပူးသတ်ရန်ဟု အကြောင်းပြခဲ့သည်။ သို့သော် လက်တွေ့ တွင်မူ နယ်ချဲ့အစိုးရ ပေးခဲ့သော ငါးထောင်စားရာထူးကို လက်ခံ၍ နိုင်ငံအကျိုးကို ထိထိရောက်ရောက် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ဟု ဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်။

ထို့နောက် ၁၉၃၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၃၀ မှ မေလ ၂ ရက်နေ့အထိ မန္တလေးမြို့

တွင် ညီညွတ်ရေး အစည်းအဝေး ကျင်းပရာ ဦးဘဘေ ဦးစီးသည့် ပြည်သူ့ ပြည်သား အဖွဲ့၊ အမ်အေ ဦးမောင်ကြီး ဦးစီးသည့် ခွဲခွာရေးအသင်းကို အမည် ပြောင်းထားသည့် မြန်မာပြည် လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ (Free Burma)၊ ရေဦး ဆရာတော် ကြီးမှူးသည့် ဗဟို ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့၊ ဦးဘစိ ဦးစီးသည့် သပိတ်မှောက် ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့၊ ဦးဘဦး ဦးစီးသည့် မန္တလေး ၂၁ ဦး အဖွဲ့တို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး၍ အဖွဲ့ဝါးဖွဲ့ကို စုပေါင်း၍ 'ညီညွတ်ရေးမူ ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့ချုပ်'ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ယင်းအဖွဲ့ကို နိုင်ငံရေးအဖွဲ့ငါးဖွဲ့ စုစည်းထားခြင်းကို ငါးပွင့်ဆိုင်အဖွဲ့(Five Flower Party) ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ငါးပွင့်ဆိုင်အဖွဲ့၏ အကြီးအမှူးအဖြစ် ရေဦး ဆရာ တော် ဦးညွှာဘာသ၊ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် မက္ခရာမင်းသားနှင့် ခင်လေးတို့၏ သားတော် အငယ် ထပ်တင်ဝ မင်းသားအား ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၀ ရက်မှ ၁၄ ရက်အထိ မြန်မာနိုင်ငံ စီရင်

အုပ်ချုပ်မှု အက်ဥပဒေ (၉၁ ဌာန အုပ်ချုပ်ရေး) အရ ပထမဆုံးအကြိမ် အောက် လွှတ်တော်အမတ် ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပရာ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အောက် လွှတ်တော်အမတ် ၁၃၂ ဦး ရှိသည့်အနက် ငါးပွင့်ဆိုင်ပါတီမှ ၄၆ ဦး၊ ဒေါက်တာ ဘမော်၏ ဆင်းရဲသား ဝံသာနု (ဓားမ) ပါတီမှ ၁၆ ဦး၊ ဦးချစ်လှိုင် ဂျီစီဘီအေမှ ၁၂ ဦး၊ ကိုယ့်မင်းကိုယ်ချင်း အဖွဲ့မှ ၃ ဦး၊ ဖေဘီယံ ပါတီမှ ၂ ဦး၊ သက်ပန်း ဂျီစီဘီအေမှ တစ်ဦးနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ အမတ် ၁၇ ဦး အရွေးခံရသည်။

သို့သော် ငါးပွင့်ဆိုင်အဖွဲ့သည် ရွေးကောက်ပွဲတွင် အမတ်လောင်းများ လျာထားစဉ်ကပင် ပါတီအတွင်းအားဖြင့် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားနေကြရာ ၄၆ ဦးမျှ အရွေးခံရသည့်အတွက် အားအကြီးဆုံး ပါတီအဖြစ် ဦးဘဘေအား ဦးဆောင်၍ အစိုးရအဖွဲ့ ဖွဲ့ရန် ဘုရင်ခံက အပ်နှင်းသည်။ ဦးဘဘေသည် ငါးပွင့်ဆိုင် ပါတီဝင် တို့နှင့် စေ့စပ်ပြီး ဝန်ကြီးရာထူးများ ရွေးချယ်၍ အစိုးရအဖွဲ့ကို ကြိုးစား ဖွဲ့သော်လည်း ညညွတ်မှုကိုမရဘဲ အစိုးရ မဖွဲ့နိုင်ချေ။

ဤသည်နှင့် ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာဘဦးက သူ၏ My Burma (ကျွန်ုပ်

၏ မြန်မာပြည်) စာအုပ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားထားလေသည်။ 'ဦးဘဘေ၏ ပါတီမှာ အကြီးဆုံးနှင့် အင်အားအတောင့်တင်းဆုံး ဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ဘုရင်ခံက ဦးဘဘေအား အစိုးရဖွဲ့ခိုင်း၏ ။ သို့သော် ဦးဘဘေ ပါတီထဲတွင် ဝန်ကြီးရာထူး ဝေခြမ်းမှုအပေါ် သဘောထား ကွဲပြားသည်ဟု ကောလာဟလ ကြားရပါသည်။ ကျွန်ုပ်သည် ဦးအေး (နောင် ဦးစော အစိုးရ အဖွဲ့တွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဖြစ်လာသ။) အား အခေါ်လွှတ်ပြီး သူ၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည့် ဦးဘဘေအား ပါတီ၏ ထိပ်ပိုင်းပုဂ္ဂိုလ်အချို့ကို ဝန်ကြီးများ အဖြစ် ခန့်အပ်ပြီး ရခိုင်အမတ်တစ်ဦးအား ဝန်ကြီးတစ်နေရာ ပေးကာ အခြား ဝန်ကြီးတစ်နေရာကို ကရင်အမတ်များအား ပေးခြင်းဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့ကို မြန်နိုင် သမျှ မြန်မြန် ဖွဲ့စည်းရန် ပြောခိုင်းလိုက်၏ ။ 'တကယ်လို့ ဦးဘဘေက မကြာမီ အတောအတွင်း အစိုးရ မဖွဲ့နိုင်ရင် ဘုရင်ခံက တခြားပါတီကို ဖွဲ့ခိုင်းလိမ့်မယ်။ ဦးဘဘေ အခုဖွဲ့ရင် ဥရောပလူမျိုး၊ အိန္ဒိယလူမျိုး အမတ်တွေရဲ့ ထောက်ခံမှုကို ရလိမ့်မယ်'ဟု ကျွန်ုပ်က ထပ်ပြောလိုက်ပါသည်။ ဦးအေးက ကျွန်ုပ်ပြောသည့် စကားကို ဦးဘဘေထံ သယ်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဦးဘဘေ၏ တုံ့ပြန်မှု ကို ကျွန်ုပ်အား ရက်ပိုင်းအတွင်း ပြန်လည် အသိပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောသွားပါ သည်။

ကျွန်ုပ် ကြားဝင်လိုက်ရသည်မှာ ဦးဘဘေ၏ နိုင်ငံရေးသမားဘဝကို စိတ် ဝင်စားသောကြောင့် မဟုတ်။ တည့်ငြိမ်သော အစိုးရ အဖွဲ့ကောင်းတစ်ခုကို လိုချင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဦးဘဘေ ပါတီတွင် အကင်းပါးသော၊ ဖြောင့် မတ်သော၊ ပညာတတ် လူငယ်တချို့ ပါဝင်ပါသည်။

သီတင်းတစ်ပတ်ခန့် ကြာပြီးနောက် ဦးအေး ပြန်လာပြီး 'ဦးဘဘေရဲ့ အမြင်က အာဏာရှိနေတဲ့ ပါတီတွေအနက် ဘယ်ပါတီကမျှ တည့်ငြိမ်တဲ့ အစိုးရ အဖွဲ့တစ်ခုကို သူတို့ဘာသာ မဖွဲ့နိုင်ကြဘူး။ ဒါကြောင့် နောက်ထပ် ရွေးကောက်ပွဲ တစ်ခု လုပ်ပေးရင် တိုင်းပြည် အကျိုးရှိမယ်။ ရွေးကောက်ပွဲအသစ် ကျင်းပလျှင် သူပါတီ အနိုင်ရပြီး အခုထက် အင်အားတောင့်တင်းလာလိမ့်မယ်လို့ ဦးဘဘေက ထင်နေပါတယ်' ဟူ၍ ပြောကြားသည်။

ကျွန်ုပ် ဘာမျှ မပြောလိုက်တော့ပါ။ စိတ်ထဲတွင် ဦးဘဘေအား လက် တွေ့ မကျသော အရှည်အားဖြင့် မကြည့်တတ်သော နိုင်ငံရေးသမား တစ်ယောက်

အဖြစ်သာ သတ်မှတ်လိုက်ပါတော့သည်။ တစ်ဆက်မှတည်းပင် ဦးဘဘေသည် ဘယ်သောအခါမှ မြန်မာပြည်တွင် ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်မလာနိုင်ဟု ကျွန်ုပ် သိလိုက် ၏ ။ သူ၏ နည်းဗျူဟာ အမှားများကြောင့် ဦးဘဘေသည် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နိုင်ငံရေး ဟာရာကိရိ လုပ်သည့်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားပါတော့သည်။

ဦးဘဘေသည် ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိသော်လည်း ပါတီတွင်း ညီညွတ်မှုကို မတည်ဆောက်နိုင်သောကြောင့် အစိုးရ မဖွဲ့နိုင်ဘဲ ရှိရာ ဒေါက်တာ ဘမော်သည် ငါးပွင့်ဆိုင်ပါတီတွင် သဘောထား ကွဲပြားနေသော အမ်အေ မောင်ကြီး၊ ဝတ်လုံ ဦးပု၊ ဒေါက်တာသိန်းမောင်၊ မိတ္ထီလာ ဦးဘရင်၊ မန္တလေး ဦးဘဦး စသည်တို့နှင့် အိန္ဒိယ တိုင်းရင်းသားအမတ်များ၊ ကရင်အမတ်များ၊ ဦးချစ်လှိုင်အဖွဲ့၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလများနှင့် ညှိနှိုင်း၍ အစိုးရ ဖွဲ့ရန် စည်းရုံးခဲ့ရာ အမတ်ဦးရေ ၄၀ မျှပင် ရရှိသွားတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၃၇ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ ကော့ကရိန်းက ဒေါက်တာဘမော်အား တွေ့ဆုံ၍ အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးစာရင်းကို အမြန် တင်ပြခိုင်းသည်။ မတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ဒေါက်တာဘမော် တင်ပြသော အစိုးရအဖွဲ့ဝင် အမည်စာရင်းကို ဘုရင်ခံက အတည်ပြုပြီးနောက် ထိုနှစ် မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့တွင် မြန်မာအစိုးရအဖွဲ့ကို ၁၉၃၇ ခုနှစ် ဧပြီ ၁ ရက်မှစ၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် အတည်ပြု ပေးလိုက်လေသည်။

သို့သော် ၁၉၃၇ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဦးဘဘေ ဦးဆောင်သော ငါးပွင့်ဆိုင်အဖွဲ့က ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ တစ်ဖွဲ့လုံးကို အယုံအကြည် မရှိ အဆိုကို တင်သွင်းရာ လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးချစ်လှိုင်က ဝန်ကြီးအဖွဲ့သစ်ကို မတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ရွေးချယ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သော်လည်း ဧပြီ ၁ ရက်နေ့မှ တာဝန် ထမ်းဆောင် ကြရမည့်သူများ ဖြစ်သောကြောင့် ယခု တင်သွင်းသော အဆိုသည် ဘောင် လွှတ်ပြီး အချိန်မကျသေးဟု အကြောင်းပြကာ အဆိုကို ပယ်ချလိုက်သည်။ ထို့နောက် ဒေါက်တာဘမော် ဦးဆောင်သော ညွှန်ပေါင်း အစိုးရသည် အစိုးရသက်တမ်း၌ ဒုတိယ ကျောင်းသားသပိတ်၊ ကုလား-ဗမာ အဓိကရုဏ်း၊ ၁၃၀၀ ပြည့်နှစ် အရေးတော်ပုံ၊ ဗိုလ်အောင်ကျော် ကျဆုံးခဲ့ရသည့် ကျောင်းသား အရေးအခင်းများနှင့် မန္တလေး အာဇာနည် ၁၇ ဦး ကျဆုံးခဲ့ရသည့် အရေးများ ကြောင့် ၁၉၃၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် မျိုးချစ်ပါတီခေါင်းဆောင် ဂဠုန်ဦးစော တင်သွင်းသည့် ညွှန်ပေါင်း အစိုးရအပေါ် အယုံအကြည်မရှိ အဆိုကို ရှုံးနိမ့်ပြီးနောက် ပြုတ်ကျသွားခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အတိုက်အခံပါတီ ခေါင်းဆောင် ရွှေကျင် ဦးပု ဦးဆောင်သော ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ တက်လာရာ ဦးဘဘေသည် ဦးပု ညွှန်ပေါင်းအစိုးရအဖွဲ့၌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဖြစ်လာသည်။ သို့သော် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် နန်းရင်းဝန် ဦးပုနှင့် အဆင်မပြေသဖြင့် ဦးဘဘေ နုတ်ထွက်သွားခဲ့ရသည်။

၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ငါးပွင့်ဆိုင် ညီညွတ်ရေး အဖွဲ့ အစည်းအဝေးကို ကျင်းပ၍ ဦးပုအား အယုံအကြည် မရှိ၍ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် အဖြစ်မှ ဖယ်ရှားပြီး ဦးဘဘေအား ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ပြန်လည် တင်မြှောက် ခဲ့သည်။

တစ်ဖန် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် အောက်

လွတ်တော် အစည်းအဝေး၌ ဦးပု ကြီးမှူးသော ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ အဖွဲ့သည် အယုံအကြည်မရှိ အဆို တင်သွင်းခံရပြီးနောက် ပြုတ်ကျသွားသဖြင့် ထိုနှစ်စက်တင်ဘာ ၉ ရက်နေ့ ဂဠုန်ဦးစော နန်းရင်းဝန်အဖြစ် ဦးဆောင်သော ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ တက်လာပြန်သည်။

၁၉၄၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် အောက်လွတ်တော်၌ ဦးဘဘေ သည် ဦးစော ဦးဆောင်သည့် အစိုးရအပေါ် အယုံအကြည် မရှိ အဆိုကို တင်သွင်း ရာ ထောက်ခံမဲ ၄၇ မဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ ၇၂ မဲ ရရှိသဖြင့် ဦးဘဘေ၏ အယုံအကြည် မရှိ အဆို ရှုံးနိမ့်သွားသည်။

ထို့ကြောင့် ဂဠုန်ဦးစောသည် ဦးဘဘေအား အငြိုးအတေး ထားကာ

၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၆ အရ ဖမ်းဆီး၍ သရက် အကျဉ်းထောင်၌ အကျဉ်းချခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် သရက်ထောင်မှ လွတ်မြောက်၍ ဂျပန်ခေတ်၌ 'ဗမာပြည် အုပ်ချုပ်ရေး' ရေးဆွဲရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ကျန်းမာရေးကို အကြောင်းပြု၍ ဂျပန်ခေတ် အုပ်ချုပ်ရေးမှ ရှောင်နေ ခဲ့သည်။

စစ်ကြီးပြီးနောက် ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၁ ရက်နေ့တွင် မြန်မာပြည်

အနာဂတ် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော 'ကင်ဘာလင်' ဆွေးနွေးပွဲသို့ အဖွဲ့ဝင် အဖြစ် လည်းကောင်း တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဖဆပလ ဗဟိုဦးစီး အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် တင်မြောက်ခံရပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့မှ ၇ ရက်နေ့တွင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ကန္နီမြို့၌ ကျင်းပသည့် မြန်မာ့တပ်မတော် ဖွဲ့စည်း ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ကန္နီစာချုပ် ဆွေးနွေးပွဲ ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၇ ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ် ချုပ်ဆိုရေး၌ မြန်မာကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လည်းကောင်း တက် ရောက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၉ ရက်နေ့ ဖဆပလ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ဝင်

ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် ရွေးချယ်ခံရသည်။ ထို့နောက် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ မေလ ၈ ရက်နေ့တွင် ဖဆပလ အဖွဲ့ချုပ် အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ အစည်းအဝေး ကျင်းပ၍ ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်ကောင်စီ၏ ဖဆပလ အဖွဲ့ချုပ်မှ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီး ဦးဘဘေအား ဖဆပလ ဗဟိုဦးစီးအဖွဲ့မှ လည်းကောင်း၊ ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်ကောင်စီမှ လည်းကောင်း ထုတ်ပယ်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ဦးဘဘေ၏ ဇနီးဖြစ်သူ ဒေါ်ဖွားမျှင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ ဇနီး ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဖဆပလ အစိုးရ အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားအဖြစ် နိုင်ငံရေးဆောင်းပါးများကို စာနယ်ဇင်းများ၌ ရေးသားခဲ့သည်။

၁၉၅၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် ဦးဘဘေသည် နိုင်ငံတော်

သစ္စာဖောက်ဖျက်မှုဖြင့် အင်းစိန်ထောင်၌ အကျဉ်းချ ခံရသည်။ ဖဆပလ

အစိုးရအဖွဲ့ကို ဖြုတ်ချ၍ စစ်တပ်မှအာဏာသိမ်းရန် အကြံပေးသည်ဟု အသံဖမ်းယူ စွဲဆိုသောအမှု ဖြစ်သည်။အင်းစိန်ထောင်တွင် ၃ နှစ်၊ ၉ လ၊ ၂၇ ရက် အကျဉ်းကျခံရပြီးနောက် ဦးနု၏ ဖဆပလ အစိုးရ လက်ထက် ၁၉၅၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော် အစိုးရက အမှုကို ရုပ်သိမ်းပေး၍ ပြန်လည် လွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ယင်းနောက် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၆ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အမျိုးသားပေါင်းစုံ မဟာမိတ် (တတိယအုပ်စု)ကို ကိုယ်စားပြု၍ အလယ်ပိုင်း မဲဆန္ဒနယ်မှ ဝင်ရောက် အရွေးခံခဲ့သည်။

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အမျိုးသားနေ့ ရွှေရတုသဘင် ကျင်းပရေး ဗဟိုကော်မတီ နာယကအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဦးဘဘေသည် ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီ သတင်းစာ၌ ရေးသားခဲ့သော ဆောင်းပါးများကို စုစည်း၍ ဟံသာဝတီ စာအုပ်တိုက်မှ ခေါင်းဆောင်ကြီး ဦးဘဘေ၏ 'နိဂုံးဝင်ရေးရာ အဖြာဖြာ' စာအုပ် နှစ်တွဲကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဝါရင့် နိုင်ငံရေးသမားကြီး ဦးဘဘေသည် ၁၉၇၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၈ ရက်၊ စနေနေ့ မွန်းလွဲ ၂း၂၀ နာရီတွင် ရန်ကုန်မြို့ လူ့အိုရုံလမ်း၊ အိမ်အမှတ် ၉၁ ၌ ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ ကွယ်လွန်ချိန်၌ အမွေခံ သားသမီး မကျန်ရစ်ခဲ့ချေ။

ဝံသာနု ခေါင်းဆောင်ကြီး ဦးထွန်းရှိန်

၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ပထမ အကြိမ်အင်္ဂလန်သွား မြန်မာ ကိုယ်စားလှယ် (ဖေ၊ ပု၊ ရှိန်) အဖွဲ့ဝင် ဦးထွန်းရှိန်သည် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုသမိုင်း၌ ထင်ရှား ခဲ့သော ဝံသာနု ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖြစ်သည်။ 'ဖေ' နှင့် 'ပု' မှာ ဦးဘဘေနှင့် ဦးပုတို့ဖြစ်ပြီး 'ရှိန်' ကား ဦးထွန်းရှိန်ပင် ဖြစ်သည်။ ဦးထွန်းရှိန်ကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၂ ခုနှစ်၊ ပြာသိုလဆန်း ၄ ရက်နေ့တွင် ပုသိမ် မြို့၌ အဖ ဦးမောင်ကြီး၊ အမိ ဒေါ်ခင်တို့မှဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ဦးထွန်းရှိန်၏ အဘိုး (ဖခင်၏ အဖေ) မှာ ရှေးမြန်မာမင်း လက်ထက်က 'နေမျိုးသီရိ ဇေယျနော်ရထာ' ဘွဲ့ရ မြို့စာရေးတော်ကြီး ဦးရွှဲ ဆိုသူ ဖြစ်သည်။ ဦးထွန်းရှိန်သည် မွေးချင်း ၇ ယောက်အနက်စတုတ္ထမြောက်သား ဖြစ်သည်။ ငယ်မည်မှာမောင်တာရဲ ဖြစ်သည်။ မောင်ထွန်းရှိန် ငယ်စဉ်က မိဘများသည် ငသိုင်းချောင်းမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဦးထွန်းရှိန်အသက် ၇ နှစ်သား အရွယ်တွင် ငသိုင်း ချောင်းမြို့၌ အဖ ဦးမောင်ကြီး ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ ထိုအခါ မိခင်ဖြစ်သူသည် သား သမီးများနှင့်အတူ ဇာတိ ပုသိမ်မြို့သို့ ပြန်လည် ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်သည်။ ဦးထွန်းရှိန်သည် ပုသိမ်မြို့ အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်း၌ ပညာ ဆက်လက် သင်ယူခဲ့ရပုံသာနု ခေါင်းဆောင်ကြီး ဦးထွန်းရှိန်သည်။

ဦးထွန်းရှိန်သည် ယင်းကျောင်းမှ သတ္တမတန်း စာမေးပွဲကို ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်၍ ပညာသင်ဆု ချီးမြှင့်ခံရသည်။ ထို့နောက် အဋ္ဌမတန်းနှင့် နဝမတန်းတို့ကို တစ်နှစ်တည်းဖြင့် ဖြေဆို အောင်မြင်ခဲ့သည်။

အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ်၌ ဦးထွန်းရှိန်သည် ရန်ကုန်ကောလိပ်တွင် ဆက် လက် ပညာသင်ကြားခဲ့ရာ အသက် ၂၁ နှစ်အရွယ်တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ရရှိခဲ့လေသည်။ ဦးထွန်းရှိန်ကောလိပ်၌ ပညာသင်နေစဉ် ရန်ကုန်မြို့ အပျော်တမ်း လက်နက်ကိုင် စစ်တပ်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ဦးထွန်းရှိန် အမှုထမ်းခဲ့သော တပ်စုမှာ ဂျီ တပ်စု ဖြစ်၍ ဥရောပတိုက်သားများသာ ဝင်ခွင့်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဦးထွန်းရှိန်သည် တီအိုရှိန်း (T.O'Shane) ဟူသော ဥရောပတိုက်သား အမည်ကို ခံယူ၍ ဝင်ခဲ့ရ လေသည်။

ကောလိပ်၌ စာသင်နေစဉ်အတွင်း၌ ပင် ဦးထွန်းရှိန်သည် အားကစား လိုက်စားခဲ့သည်။ ပြေး၊ ခုန်၊ ပစ်နှင့် လက်ငှေ့ထိုးခြင်း၌ ထူးချွန်သည်။ ဝိဇ္ဇာတန်း နောက်ဆုံးနှစ်တွင် ဦးထွန်းရှိန်သည် နိုင်ငံရေး စတင် လေ့လာလိုက်စားခဲ့သည်။ ရန်ကုန်ကောလိပ် ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်း၌ လည်း ဦးထွန်းရှိန်သည် ဝံသာနုတရား များ ဟောပြောလေ့ရှိသဖြင့် လူသိ ထင်ရှားသည်။

ဘွဲ့ရပြီးနောက် ဦးထွန်းရှိန်သည် ရန်ကုန် အစိုးရအထက်တန်းကျောင်း၌ တစ်နှစ်ကျော်မျှ ကျောင်းဆရာ ဝင်လုပ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် မန္တလေး ဗုဒ္ဓသာသနာ့ နဂ္ဂဟကျောင်း၌ ကျောင်းအုပ်ကြီးအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ အမှုထမ်းသည်။ မန္တလေးမြို့၌ နေထိုင်စဉ်အတွင်း ဦးထွန်းရှိန်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာ့ နဂ္ဂဟ ကျောင်းကြီးကို တိုးတက်ကြီးပွားအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းကြီး၏ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် လည်းကောင်း၊ မန္တလေး ကျောင်းဆရာများအသင်း၏ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူး အဖြစ် လည်း ကောင်း၊ မြန်မာလူငယ်များ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးအသင်း၏ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ့နဂ္ဂဟ ကျောင်းသားဟောင်း အသင်း၏ တည်ထောင်ကြည့်ရှုသူအဖြစ် လည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည် လက်မှုပညာအသင်း၏ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် လည်းကောင်း၊

သုစရိတယုဝအသင်း၏ အားပေးကြည့်ရှုသူ အဖြစ် လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

ဦးထွန်းရှိန်သည် ၁၉၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် သံတော် ဆင့်မင်း ဦးဘိုးကြွယ်၊ ဒေါ်ခင်ခင်နှစ်တို့၏ သမီး ခင်ခင်ညွန့်နှင့် လက်ထပ် ထိမ်းမြားခဲ့ပြီး သားသမီး ၄ ယောက် ထွန်းကားခဲ့သော်လည်း တစ်ဦးမျှ အဖတ်မတင်ခဲ့ပေ။ ထို့နောက် အိမ်ထောင်ရေး ပြိုကွဲသွားပြီးနောက် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၊ မေလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် မြန်မာညွန့် ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင် ဦးသန်း၊ ဒေါ်ပွင့်တို့၏ သမီး မသန်းညွန့်နှင့် ဒုတိယအိမ်ထောင် ပြုခဲ့သည်။ ဒုတိယ ဇနီးနှင့် သားသမီး မထွန်း ကားခဲ့ချေ။

၁၉၁၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဗြိတိသျှ အတွင်းဝန် အက်ဒွင်အက်စ်မွန်တောဂျ (Edwin S.Montagu) နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဆိုင်ရာ ဘုရင်ခံချုပ် လော့ချမ်းစဖို့ဒ် (Lord Chelmsford) တို့နှစ်ဦး ရေးဆွဲခဲ့ သည့် မွန်တောဂျ-ချမ်းစဖို့ဒ် အစီရင်ခံစာ ထွက်လာသောအခါ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သီးခြား စဉ်းစားမည်ဟု အကြောင်းပြကာ ချန်ထားခဲ့သည်။ ထိုအစီရင်ခံစာအရ ၁၉၁၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယ အက်ဥပဒေထုတ်ပြန်၍ အိန္ဒိယ ကို ဒိုင်အာဆီ အုပ်ချုပ်ရေး ပေးသောအခါ မြန်မာကို ချန်ထားခဲ့သည်။

ထိုစဉ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ဒုတိယဘုရင်ခံ ဆာရယ်ဂျီနယ်ကရက်ဒေါက် (Sir Reginald Craddock) က မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သင့်တော်မည့် အုပ်ချုပ်ရေးမျိုး ဟု ဆိုကာ အုပ်ချုပ်ရေး စီမံကိန်းတစ်ခုကို ရေးဆွဲ၍ ကြေညာခဲ့သည်။ ယင်း စီမံ ကိန်း ရေးဆွဲသူကို အစွဲပြု၍ ကရက်ဒေါက် စီမံကိန်းဟု ခေါ်ကြသည်။ ယင်း စီမံကိန်းကို ၁၉၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ကြေညာခဲ့သည်။ မြန်မာ တို့၏ မကျေနပ်မှုကို ကရက်ဒေါက် စီမံကိန်းဖြင့် နှစ်သိမ့်ရန် ကြိုးစားသော်လည်း ကရက်ဒေါက် စီမံကိန်းမှာ အိန္ဒိယကိုပေးသော ဒိုင်အာဆီ အုပ်ချုပ်ရေးထက်ပင် ညံ့ဖျင်းသောကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ဆူပူ ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။

ထို့ကြောင့် ၁၉၁၉ ခုနှစ် မေလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းချုပ် အထူး အစည်းအဝေး ကျင်းပ၍ ကရက်ဒေါက် စီမံကိန်းကို တိုက်ဖျက်ကာ မြန်မာ ပြည်သူတို့ လိုလားသော အုပ်ချုပ်ရေး တောင်းဆိုရန်အတွက် အင်္ဂလန်သို့ ကိုယ်စားလှယ်စေလွှတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ အင်္ဂလန်သွား ကိုယ်စားလှယ် များအဖြစ် ပိုင်အမ်ဘီအေမှ ဦးဘဖေ (သူရိယ) (၁၈၈၃-၁၉၇၁)၊ ဦးပု (ဝတ်လုံ တော်ရ၊ ရွှေကျင်) (၁၈၈၁-၁၉၂၀)၊ ဦးထွန်းရှိန် (ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး၊ မန္တလေး) (၁၈၉၀-၁၉၂၀) တို့ကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့ သုံးဦးကို ဖေ၊ ပု၊ ရှိန်ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။

ယင်းနောက် ဖေ၊ ပု၊ ရှိန် မြန်မာ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် အင်္ဂလန်သို့ ၁၉၁၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၇ ရက်နေ့တွင် သင်္ဘောဖြင့် ထွက်ခွာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှ စ၍ ဖေ၊ ပု၊ ရှိန် ဟူသော အမည်လည်း မြန်မာ့နိုင်ငံရေးလောကတွင် ထင်ရှားခဲ့ လေသည်။ ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းက ဘီလပ်သွား မြန်မာကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့အား 'ဪ ... ပြေအမှုပေမို့၊ ငွေခရငယ်နှင့် ဇေယျတုပါကွဲ့ သပြေနုချိန် တင်ရန် ပန်းတွေကလဲ များလိုက်ပါဘိသနင့်၊ ဖေ-ပု-ရှိန် အင်္ဂလန် နန်းမြေသွား တို့ကိုဖြင့် အားမြောက်ဘွယ် ကြံလွယ်ဖန်လွယ်နှင့် အန္တရာယ် ရန်စွယ်မောင်းပါလို့၊ မြန်နယ်ကို ပြန်လွယ်ကြောင်းတွေနှင့်၊ ဆုတောင်းကာ ပတ္တနာဆင်တဲ့ပြင်' ဟူ၍ လေးချိုးကြီးဖြင့် ချီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။

ဦးထွန်းရှိန် အင်္ဂလန်ပြည်၌ ရှိနေစဉ် ပညာမင်းကြီး မတ်ဟန်းတားက ဦးထွန်းရှိန်အား 'နိုင်ငံရေးကို စွန့်လျှင် စွန့်၊ မစွန့်လျှင် ကျောင်းဆရာကြီးအဖြစ်မှ နုတ်ထွက်ရမည်' ဟု ဆိုသဖြင့် ဦးထွန်းရှိန်သည် ကျောင်းအုပ်ဆရာအဖြစ်မှ နုတ် ထွက်ခဲ့သည်။

ဦးထွန်းရှိန်သည် ဇွဲလုံလ ကောင်း၏ ။ အလုပ်တစ်ခုကို ဖြစ်မြောက် ပြီးပြတ် အောင် လုပ်လိုသောသဘော ရှိသည်။ စကားပြောလည်း ကောင်း၏ ။ မည်သည့် အရာမဆို ပွင့်လင်း ရိုးသားစွာ ပြောတတ်သည်။ သူတစ်ပါး၏ အတင်းအဖျင်း တို့ကိုလည်း မပြော၊ နားလည်း ထောင်လေ့ မရှိချေ။ သဒ္ဒါတရား ထက်သန်၍ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး ဆုံသည်။ ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုကာ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သော ခေါင်းဆောင် အရည်အသွေးလည်း ရှိသည်။

ဦးထွန်းရှိန် ပါဝင်သော ဖေ၊ ပု၊ ရှိန် မြန်မာ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် အင်္ဂလန်ပြည် လန်ဒန်မြို့၌ ၇ လမျှ ကြာခဲ့၏ ။ သွားရောက် ဆွေးနွေးခဲ့သော ကိစ္စများ မပြီးပြတ်သေးမီ တိုင်းပြည်၏ အကြံဉာဏ်များကို ရယူ ဆွေးနွေးရန် အတွက် ဖေ၊ ပု၊ ရှိန် အဖွဲ့သည် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၆ ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ရောက်ရှိလာရာ မြန်မာပြည်တစ်ဝန်းလုံးက ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ ကြိုဆို ကြလေသည်။

အင်္ဂလန်မှ ပြန်လည် ရောက်ရှိလာသောအခါတွင် ဦးထွန်းရှိန်သည် ကျောင်းအုပ်မှ နုတ်ထွက်လိုက်၍ အလုပ်အကိုင်မရှိတော့သဖြင့် ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းချုပ်ကြီးက တစ်လ ၃၀၀ ကျပ်ပေး ထောက်ပံ့ထားလေသည်။ ထို့နောက် ဦးထွန်းရှိန်သည် မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝန်းသို့ လှည့်လည်၍ ဝံသာနုတရားများ ဟောပြောလေသည်။ ဦးထွန်းရှိန်၏ နောက်ဆုံး တရားပွဲကား ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၊ မေလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ကညွတ်ကွင်း၌ ဟောပြောခဲ့သော တရားပွဲ ဖြစ်သည်။ မေလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ဦးထွန်းရှိန် အပြင်းဖျားလေတော့သည်။ ဆူဇူကီး ဆေးတိုက်သို့ တင်ပို့ ကုသသော်လည်း သက်သာခြင်းမရှိဘဲ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇွန်လ ၂ ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ကွယ်လွန်သွားခဲ့လေသည်။ ကွယ်လွန်သွားချိန်၌ ဦးထွန်းရှိန်သည် ၂၉ နှစ်၊ ၅ လ၊ ၁၄ ရက် အရွယ်သာ ရှိသေးသည်။ အသုဘ အခမ်းအနားကို ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇွန်လ ၅ ရက်နေ့တွင် ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်း ကြီးက ကမကထပြု၍ ဆူးလေဘုရားလမ်း အမှတ် ၄၀ ရှိ ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်း တိုက်မှ ကြံတောသုသာန်သို့ ပို့ဆောင် သင်္ဂြိုဟ်ခဲ့သည်။

ဦးထွန်းရှိန်သည် အင်္ဂလိပ်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ရုန်းကန်လျက်ရှိသော ထိုခေတ် ဝံသာနု အမျိုးသားအားလုံး၏ အားထားကြည်ညိုခြင်းကို ခံခဲ့ရသော နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး ဖြစ်ပေရာ ဦးထွန်းရှိန်၏ ဈာပနတွင် ပို့ဆောင်ကြသော ပရိသတ်များမှာ တစ်သိန်းခန့် ရှိသည်ဟု ဆို၏ ။ ဤမျှ ကြီးကျယ်စည်ကားသော ဈာပနမျိုးကို ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ဗိုလ်အောင်ကျော် ဈာပနနှင့် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းနှင့် အာဇာနည် ခေါင်းဆောင်များ၏ ဈာပန နှစ်ခုသာ ရှိသည်။ ထိုစဉ်က ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းမှ ဖြန့်ချိသော ဦးထွန်းရှိန်၏ အသုဘ ဖိတ်ကြားစာတွင် 'ဘိလပ်ပြန် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်ကြီး၊ အသက် ၂၉ နှစ်အရွယ် ရှိ ဦးထွန်းရှိန်သည် အထက်မြန်မာပြည် မြို့ရွာပေါင်း ၄၀ ကျော်တို့ကို လှည့်လည် ဟောပြော၍ တိုင်းကျိုး ပြည်ကျိုး သာသနာတော်၏ အကျိုးကို နေ့ရောညပါ သယ်ပိုးဆောင်ရွက်ရာတွင် ပင်ပန်းလွန်းသဖြင့် သွေးလေချောက်ချား စိတ်ဖောက် ပြားလျက် အပန်းရောဂါ ကပ်ရောက်လာသောကြောင့်' ဟု

ဖော်ပြထားလေသည်။ ဦးထွန်းရှိန် ကွယ်လွန်ရာတွင် မြန်မာ့ဗျူဟာ ဂျာနယ်၌ ကာတွန်းဆရာ ရွှေတလေးက ဝမ်းနည်းကြောင်းပုံကိုရေး၍ မစ္စတာမောင်မှိုင်း အမည်ခံ ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းက လေးချိုးကြီး ရေး၍ ဂုဏ်ပြုခဲ့လေသည်။

ဂျီစီဘီအေ ခေါင်းဆောင် ဦးစ

ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၅ ရက် အင်္ဂါနေ့တွင် အဖ ပရိက္ခရာ ကုန်သည် ဦးကံရ၊ အမိ ဒေါ်နုတို့မှ ပြည်မြို့၌ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။

ပြည်မြို့ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ အထက်တန်းကျောင်း၌ ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ပညာသင်ကြားဆဲ ၁၉၂၂ ခုနှစ် အသက် ၂၁ နှစ် အရွယ်တွင် အင်္ဂလိပ် အစိုးရ ကို မလိုလားရာမှ အင်္ဂလိပ်စာကို မသင်ကြားတော့ဘဲ ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ မြူးနစ်မြို့သို့ထွက်ခွာသွားခဲ့ သည်။ ၆ နှစ်အကြာ ၁၉၂၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် ဂျာမနီမှ ပြန်လာပြီး ဆပ်ပြာချက် လုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ဦးစိုးသိမ်း ဂျီစီဘီအေ၌ စက္ကရီတေရီအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

ထို့နောက် အလုပ်သမားများအား နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓာတ် ဖြစ်ပေါ် လာစေရန် လှုံ့ဆော် စည်းရုံးလို၍ သန်လျင် ဘီအိုစီတွင် ၃ နှစ် ကြာသည်အထိ စာရေး ဝင်လုပ်ခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဦးစိုးသိမ်း ဦးဆောင်သော ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့ကြီးတွင် အကျိုးဆောင် ဝင်လုပ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အတွင်း အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ အစိုးရက ပေးအပ်သည့် ဒိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ဂျီစီဘီအေ အသင်းချုပ် ကြီးတွင် လက်ခံသင့် မသင့် အပြင်းအထန် အပြင်းပွားရာမှ ဦးစိုးသိမ်း ခေါင်း ဆောင်သော ဂျီစီဘီအေကို မနှစ်မြို့သူများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ထို့နောက် တောင်ငူမြို့တွင် ၁၉၂၉ ခုနှစ် မတ်လတွင် ကျင်းပသော ၁၆ ကြိမ်မြောက် ဂျီစီဘီအေ ကွန်ဖရင့်၌ ဦးစိုးသိမ်းကို မကြိုက်နှစ်သက်သူများက ဦးစုကို ဂျီစီဘီအေ သမ္မတအဖြစ် တင်မြှောက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က ဂျီစီဘီအေ အသင်းချုပ်၏ ဥက္ကဋ္ဌကို သမ္မတဟူ၍ သုံးနှုန်းခဲ့ကြသည်။ ဦးစ ခေါင်းဆောင်သော ဂျီစီဘီအေကို 'သပိတ်မှောက် ဂျီစီဘီအေ'ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့မှ ၁၅ ရက်နေ့အထိ ဦးစ ဂျီစီဘီအေ၏ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ၁၇ ကြိမ်မြောက် ညီလာခံကို စဉ်ကိုင်မြို့ သက် လွှတ် စေတီအနီးတွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ယင်းနောက် ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ဦးစ ဂျီစီ ဘီအေ၏ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ၁၈ ကြိမ်မြောက် ညီလာခံကို မန္တလေးမြို့တွင် လည်း ကောင်း၊ ၁၉၃၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၉ ရက်နေ့မှ ၁၀ ရက်နေ့အထိ ဦးစ ဂျီစီဘီအေ၏ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ၁၉ ကြိမ်မြောက် ညီလာခံကို ရမည်းသင်းခရိုင် လယ်ဝေးမြို့ တွင် လည်းကောင်း ကျင်းပခဲ့သည်။

ထို့နောက် ၁၉၃၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၅ ရက်နေ့တွင် ဦးစုက ဂျီစီဘီအေ ဥက္ကဋ္ဌ ၏ တာဝန်ကို မဆောင်ရွက်နိုင်တော့သဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌရာထူးမှ နုတ်ထွက်လိုကြောင်း ဗဟို သံဃာ့အဖွဲ့ချုပ်ကြီး၏ အကျိုးတော်ဆောင်ချုပ် မိုးတားဆရာတော် ဦးပညာ သာမိထံ အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ဗဟို ဂျီစီဘီအေမှ ဦးစ ထွက်သွား သဖြင့် ဦးမြတ်သာထွန်းအား ရွေးချယ် တင်မြှောက်ခဲ့ကြသည်။ ဦးစသည် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့သော ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ရမည်းသင်းတောင်ပိုင်း မဲဆန္ဒနယ်မှ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင် အရွေးခံရာ ရှုံးနိမ့်ခဲ့သည်။ ဂျပန်ခေတ်တွင် ဂျပန် စစ်ခုံရုံးက ဦးစုအား ထောင်ဒဏ်တစ်နှစ် အပြစ်ပေးခဲ့သည်။

ယင်းနောက် ဦးစသည် နိုင်ငံရေးမှ အနားယူပြီးနောက် ဝါးနက်ချောင်း၌ ခြံစိုက်ပျိုး၍

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုခဲ့သည်။ တစ်ဖက်မှလည်း နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ ပညာပေးဆောင်းပါးများ ရေးသားခဲ့သည်။ ဦးစုသည် 'ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ'၊ 'ကွန်မြူနစ်တို့၏ လောကနိဗ္ဗာန်'၊ 'နိုင်ငံရေးနှင့် ပိုက်ဆံ'၊ 'မြန်မာ့ အရေးနှင့် ကမ္ဘာ့အရေး' စသည့် စာအုပ်များ ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဦးစုအား ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံတော်ကောင်စီက နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်ဘွဲ့ (ပထမဆင့်)ကို ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ဦးစုသည် သူနာပြုဆရာမကြီးတစ်ဦးဖြစ်သော ဒေါ်ရင်မေနှင့် အိမ်ထောင် ပြုခဲ့သည်။ သားသမီး မထွန်းကားခဲ့သဖြင့် ဇနီးဖြစ်သူ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ၎င်း ၏ တူဖြစ်သူနှင့် နေထိုင်ခဲ့သည်။

